

החוג למקרא ולתרבות ישראל

ראש החוג: ד"ר אילון שמיר

מיקום: אזור אורן, מבנה 117, קומת משרדי החוגים

טלפון: 09-7473183

דואר אלקטרוני: eilon.shamir@beitberl.ac.il ; danay@beitberl.ac.il

סגל החוג: יוכי ברנדס, ד"ר עדיאל כהן, ד"ר שגית מור, ד"ר שירלי נתן-יולזרי, ד"ר רותי פישר
ב"ח, ד"ר אילון שמיר

תחומי המקרא ותרבות ישראל שייכים למורשת העשירה של עמנו. טמונים בהם אוצרות של תרבות שצמחה במשך למעלה מארבעת אלפים שנה, והפרתה את העולם כולו ברעיונות על חירות, שוויון וצדק, בצירוף בין אמונה למוסר ועוד. השאלות והדילמות הללו, שעומדות בבסיס קיומו הרוחני של האדם בכלל ושל העם היהודי בפרט – לא התיישנו. כל דור ניצב מחדש בפני שאלות כמו היחס בין חומר לרוח, שעבוד לאלילות והאפשרות לשחרור ממנו ועוד.

תוכנית הלימודים של החוג למקרא ולתרבות ישראל עוסקת בשאלות אלה, תוך בחינת הטקסטים החל מהמקרא והמשך במורשת היהודית הבתר-מקראית. זאת תוך דגש על מתן כלים ללמידה עצמאית של הסטודנטים, כלי הבנה וביקורת כלפי הטקסטים ועוד. החוג משלב בין הוראה אקדמית לדגשים פדגוגיים המאפשרים כלים להוראת התחומים הללו.

הלימודים בחוג למקרא ולתרבות ישראל נמשכים ארבע שנים ומקנים תואר "בוגר בהוראה" (B.Ed.), תעודת הוראה בתרבות ישראל (לבית הספר העל-יסודי) או תעודת הוראה במקרא (לבית הספר היסודי או לבית הספר העל-יסודי).

למי מיועדת התוכנית?

- לכל הפונים ללימודי הוראה או חינוך, אשר שאלות של זהות, של תרבות ושל חברה מעסיקות אותם.
- לאקדמאים המעוניינים בהסבה להוראת מקרא ו/או תרבות ישראל.
- בוגרי החוג נותנים מענה לביקוש הרב במערכת החינוך הן למורים במקצוע תנ"ך הן למורים במקצוע הלימודים החדש "תרבות יהודית ישראלית".

מטרות התוכנית

- הכשרת בוגרים שיוכלו ללמד כל אחד מן המקצועות (על פי בחירתם) מתוך אוריינות טקסטואלית, רוחב יריעה ואופקים ופיתוח חשיבה ביקורתית.
- היכרות עם הספרות היהודית, מן המקרא ואילך, מתוך למידה משמעותית של דילמות, ערכיות העולות ממנה וחיבור לדילמות העולות מן החיים היום (נושאים כמו צדק חברתי, מנהיגות, עבודת המידות וכו').

- בירור זהות תוך התמודדות אישית ומשמעותית עם הסוגיות הנלמדות, כבסיס לתפיסת עולמם כאנשי חינוך.
- היכרות עם זוויות ראייה מגוונות ועם מתחים פנימיים העולים מהמורשת היהודית.
- הדגשת זיקות בין התרבות היהודית עם תרבויות אחרות מן המקרא ועד ימינו.
- התנסות במיומנויות הוראה-למידה מגוונות כמו למידה בית-מדרשית; שילוב טכנולוגיות בהוראה; הוראה מקוונת והוראה היברידית.

תוכנית הלימודים

- התמחות במקרא למסלולים: יסודי, על-יסודי, חינוך מיוחד, קידום נוער, חינוך בלתי פורמלי. המתמחים במקרא ילמדו 26 ש"ש על פי מבנה הלימודים הבא:
- 9 ש"ש מבואות ומיומנויות במקרא (שיעורי חובה במקרא).
- 3 מבואות חובה משותפים למקרא ותרבות ישראל.
- 10 ש"ש מתוך הקבצי הבחירה המשותפים לכל תלמידי החוג: שלושה הקבצי בחירה.
- 2 ש"ש פרוסמינריון במקרא.
- 2 ש"ש סמינריון במקרא.

תוכנית הלימודים בהתמחות במקרא - טבלת קורסים לפי שנים ונושאים:

נושאי הלימוד	היקף בש"ש	הערות
הדרכה ביבליוגרפית ובקיאות במקרא	2	מיועד לשנה א
המקרא ועולמו - מבוא למקרא א	1	מיועד לשנה א
המקרא ועולמו - מבוא למקרא ב	1	מיועד לשנה א
איך לקרוא סיפור מקראי	1	מיועד לשנה א
עושים סדר במקרא - מבט כולל על ספרות המקרא	1	מיועד לשנה א
ערכים, מוסר וחוק בספרות המקרא	1	מיועד לשנה ב
הפרשנות המסורתית למקרא	1	מיועד לשנה ג
פרוסמינריון במקרא	2	מיועד לשנה ג
סמינריון במקרא	2	מיועד לשנה ד
קורסים בעלי פדגוגיה ייחודית, למידה בחברותות, למידה בית מדרשית:		
הצצה לסידור ולתפילה	1	מיועד לשנה ב
טקסי החיים של התרבות היהודית	1	מיועד לשנה ב
דיאלוג מחודש עם המקרא	1	מיועד לשנה ג
מועדי ישראל: תכנים, ערכים וגלגולים	1	מיועד לשנה ג
סה"כ	16	

שיעורי בחירה בהתמחות מקרא לפי הקבצים

- יש לבחור 3 הקבצים מבין ארבעת הקבצי הבחירה הבאים.
- מתוך כלל השעות בהקבצים הנבחרים, יש ללמוד בסה"כ 10 ש"ש; כל קורס מקנה 1 ש"ש.
- קורסי הבחירה יילמדו במהלך שנים א-ד.

"במופלא ממך" - מיתוס, אגדה ומעבר לרציונלי	אתוס ומנהיגות	תיקון אדם ותיקון עולם בראי המקורות	"שבעים פנים" לתורה" - פרשנות המקרא לדורותיה
מיתוסים במקרא ובמזרח הקדום	תולדות הכהונה במקרא ובתורות ישראל	נבואה (כל שנה תינתן חטיבה טקסטואלית אחרת)	הפרשנות הקדומה למקרא
נס, כישוף ומאגיה במקרא לחילופין: נס כישוף ומאגיה בספרות חז"ל לחילופין: תולדות האמונה הישראלית לחילופין: מפוליתאיזם למנותאיזם	מנהיגים ומנהיגות בספרות חז"ל קורס בעל פדגוגיה ייחודית	ספרות החכמה המקראית: איוב קורס בעל פדגוגיה ייחודית	דמויות מקראיות בראי המדרש א קורס בעל פדגוגיה ייחודית
בין פרדס למרכבה: מבוא למיסטיקה וקבלה א קורס בעל פדגוגיה ייחודית	ה"אחר" במקרא ובספרות חז"ל קורס בעל פדגוגיה ייחודית	'תיקון עולם': צדק וצדקה בספרות חז"ל קורס בעל פדגוגיה ייחודית	דמויות מקראיות בראי המדרש ב לחילופין: 'מעשה בראשית' וראשית האנושות בספרות המדרש קורס בעל פדגוגיה ייחודית
בין פרדס למרכבה: מבוא למיסטיקה וקבלה ב	דמות הצבר - חלום שנשבר קורס בעל פדגוגיה ייחודית	סיפורי עלילה בספרות חז"ל לחילופין: מעשי חכמים בספרות חז"ל	המשפחות של התנ"ך

"במופלא ממך" - מיתוס, אגדה ומעבר לרצינולי	אתוס ומנהיגות	תיקון אדם ותיקון עולם בראי המקורות	"שבעים פנים" לתורה – פרשנות המקרא לדורותיה
<p>'בכל דרכיך דעה: חסידות בדורות ראשונים ואחרונים' לחילופין: על הראש, על הלב ומה שביניהם (בין א"ד גורדון לימימה) לחילופין: נס, כישוף ומאגיה בספרות חז"ל קורס בעל פדגוגיה ייחודית</p>	<p>ערכים, חוק וחברה במקרא (בשיתוף המגמה לקרימינולוגיה)</p>	<p>מבוא לפילוסופיה יהודית בימי הביניים</p>	<p>נשים ונשיות בארון הספרים היהודי (בשיתוף המגמה למגדר) קורס בעל פדגוגיה ייחודית</p>
	<p>המנהיגים שלא הכרנו בתורה קורס בעל פדגוגיה ייחודית</p>	<p>סוגיות מגדריות בהלכה קורס בעל פדגוגיה ייחודית</p>	<p>קריאות הגותיות בספר בראשית קורס בעל פדגוגיה ייחודית</p>
	<p>המנהיגים שלא הכרנו בספרי נביאים קורס בעל פדגוגיה ייחודית</p>		
	<p>גישות פרשניות והרמנויטיות למקרא: קריאות פמיניסטיות, דקונסטרוקטיביות ופוסט-מודרניות במקרא</p>		

התמחות בתרבות ישראל למסלולים: על-יסודי, חינוך מיוחד, קידום נוער, חינוך בלתי פורמלי

המתמחים בתרבות ישראל ילמדו 26 ש"ש על פי מבנה הלימודים הבא:

- 8 ש"ש מבואות ומיומנויות בתרבות ישראל.
- 5 ש"ש מבואות חובה משותפים למקרא ותרבות ישראל.
- 13 ש"ש מתוך הקבצי הבחירה המשותפים: שלושה הקבצי בחירה מלאים + אפשרות לבחירה מתוך קורסי ההקבץ הרביעי (במידת הצורך).
- סמינריון: עבודה סמינריונית תיכתב באחד משיעורי הבחירה בהדרכת מרצה הקורס; בחירת הקורס תיעשה בכפוף לאישור ראש החוג; עבודה סמינריונית תזכה את התלמיד בנקודת זכות נוספת באותו קורס.

מבנה הלימודים בהתמחות תרבות ישראל - טבלת הקורסים לפי שנים ונושאים

נושאי הלימוד	היקף בש"ש	הערות
מירושלים ליבנה	1	מיועד לשנים א-ב
יבנה וחכמיה	1	מיועד לשנים א-ב
בין פרדס למרכבה: מבוא למיסטיקה קדומה וקבלה א	1	מיועד לשנים א-ב
בין פרדס למרכבה: מיסטיקה קדומה וקבלה ב	1	מיועד לשנים א-ב
מבוא לפילוסופיה של ימי הביניים	1	מיועד לשנים א-ב
שפינוזה פינת אחד העם: מבוא להגות יהודית עד המאה ה-19	1	מיועד לשנים א-ב
מבוא להגות היהודית בעת החדשה (המאה ה-20)	1	מיועד לשנים א-ב
קורסים בעלי פדגוגיה ייחודית, למידה בחברותות, למידה בית מדרשית:		
דמויות מקראיות בראי המדרש א	1	מיועד לשנה א-ב
דמויות מקראיות בראי המדרש ב	1	מיועד לשנה א-ב
לחילופין: מעשה בראשית וראשית האנושות במדרשי חז"ל	1	מיועד לשנה א-ב
מועדי ישראל: תכנים, ערכים וגלגולים	1	מיועד לשנים א-ב
טקסי החיים של התרבות היהודית	1	מיועד לשנים א-ב
הצצה לסידור ולתפילה	1	מיועד לשנה א-ב
דיאלוג מחודש עם המקרא	1	מיועד לשנה ג'
סה"כ	13	

שיעורי בחירה בהתמחות תרבות ישראל לפי הקבצים

- יש לבחור 3 הקבצים מבין ארבעת הקבצי הבחירה הבאים.
- מתוך כלל השעות בהקבצים הנבחרים, יש ללמוד בסה"כ 13 ש"ש; כל קורס מקנה 1 ש"ש.
- קורסי הבחירה יילמדו במהלך שנים א-ד.

"במופלא ממך" – מיתוס, אגדה ומעבר לרציונלי	אתוס ומנהיגות	תיקון אדם ותיקון עולם בראי המקורות	"שבעים פנים לתורה" – פרשנות המקרא לדורותיה
מיתוסים במקרא ובמזרח הקדום	תולדות הכהונה במקרא ובתרבות ישראל	נבואה (כל שנה תינתן חטיבה טקסטואלית אחרת)	הפרשנות הקדומה למקרא
נס, כישוף ומאגיה במקרא לחילופין: נס כישוף ומאגיה בספרות חז"ל לחילופין: תולדות האמונה הישראלית לחילופין: מפוליתאיזם למנותאיזם	מנהיגים ומנהיגות בספרות חז"ל קורס בעל פדגוגיה ייחודית	ספרות החכמה המקראית: איוב קורס בעל פדגוגיה ייחודית	הפרשנות המסורתית למקרא
חסידות בדורות ראשונים ואחרונים לחילופין: על הראש על הלב ומה שביניהם (מא"ד גרדון ועד ימינו) לחילופין: נס, כישוף ומאגיה בספרות חז"ל	ה"אחר" במקרא ובספרות חז"ל קורס בעל פדגוגיה ייחודית	'תיקון עולם' בספרות חז"ל קורס בעל פדגוגיה ייחודית	נשים ונשיות בארון הספרים היהודי (בשיתוף המגמה למגדר) קורס בעל פדגוגיה ייחודית
	דמות הצבר - חלום שנשבר קורס בעל פדגוגיה ייחודית	סיפורי עלילה בספרות חז"ל קורס בעל פדגוגיה ייחודית	

"במופלא ממך" – מיתוס, אגדה ומעבר לרציונלי	אתוס ומנהיגות	תיקון אדם ותיקון עולם בראי המקורות	"שבעים פנים לתורה" – פרשנות המקרא לדורותיה
	ערכים, חוק וחברה במקרא		
	יהדות חילונית - בין רציפות למרד קורס בעל פדגוגיה ייחודית * במסגרת בית המדרש למורי עם	סוגיות מגדריות בהלכה	
	גישות פרשניות והרמנויטיות למקרא: קריאות פמיניסטיות, דקונסטרוקטיביות ופוסט-מודרניות במקרא קורס בעל פדגוגיה ייחודית		

תוכנית לימודים למתמחים בהוראת מקרא ובהוראת תרבות ישראל, מיועד למסלול העל-יסודי

תוכנית הלימודים לבוחרים להתמחות הן במקרא הן בתרבות ישראל תכלול את המרכיבים הבאים:

- א. כלל הקורסים הניתנים בחוג למקרא ולתרבות ישראל (35 ש"ש).
- ב. 4 קורסים במסגרת 'תוכנית אישית' (4 ש"ש).
- ג. 13 קורסים בהתאם להחלטת ראש החוג.

סה"כ 52 ש"ש.